

ملاک های انتخاب همسر

انسان در سراسر زندگی با انتخاب هایی روبه رو می شود و بایسته است که ملاک ها و معیارهایی برای گزینش هر موضوع در دست داشته باشد؛ مانند انتخاب شغل، رشته تحصیلی، مسکن و ... فرد براساس منافع و شرایط و امکانات موجود، معیارهایی را تعریف و آنگاه گزینش می کند، یکی از موضوعات و مسائل مهم زندگی ازدواج است که نیازمند دقت و توجه بیشتری است؛ زیرا به تمام زندگی دنیوی و اخروی او ارتباط دارد و نسل آینده نیز از آن متأثر می باشد. با توجه به اهمیت موضوع و پیامدهای آن ضروری است تا ملاک ها و معیارهای درست و منطقی ازدواج را بشناسیم.

قرآن کریم و روایات معصومان(ع) ملاک های مهمی را برای این مسئله بیان کرده است که در این نوشتار به چند نمونه می پردازیم:

امام صادق(ع) درباره اهمیت توجه به ملاک های انتخاب همسر فرمودند: «انظر این تضع نفسک و من تشرکه فی مالک و تطلعه علی دینک و سرک؛ خوب دقت کن که خودت را در کجا می نهی و چه کسی را در مالت شریک می گردانی و بر دین و اسرار آگاه می سازی».

و نیز فرمودند: «انما المرأة قلادة فانظر ماتتقلد؛ زن به منزله گردنبندی است که به گردن می افکنی، سپس مراقب باش که چه چیزی را به گردن می افکنی».

این ملاک ها هم باید در مورد مردان باشد و هم درباره زنان، چنین نیست که تنها زنان باید این صفات و ویژگی ها و ملاک ها را دارا باشند و مردان از آن مستثنا شوند.

ملاک ها:

1- ایمان و دینداری

متون دینی ما، اولین و مهم ترین ملاک در انتخاب همسر را دینداری معرفی کرده است. قرآن کریم در همین زمینه می فرماید: «ولا تتکحوا المشرکات حتی یومنن و لآمه مؤمنه خیر من مشرکه ولو اعجبتکم و لا تتکحو المشرکین حتی یومنوا و لعبد مؤمن خیر من مشرک ولو اعجبکم اولئک یدعون الی النار والله یدعو الی الجنة؛ با زنان مشرک تا زمانی که ایمان نیاورده اند ازدواج نکنید،

اگر چه بخاطر مال یا جمال و مقام (موقعیت)، شما را به شگفتی آورند و زنان خود را به ازدواج مردان مشرک و بت پرست تا ایمان نیاورده اند در نیاورید اگر چه (مال و زیبایی و موقعیت) آنان شما را به شگفتی آورد (زیرا) آنها شما را به سوی آتش دعوت می کنند و خداوند شما را دعوت به بهشت و آمرزش می نماید.»

امام صادق(ع) می فرماید: «اگر مرد با زنی برای جمال یا مال ازدواج کند به همین امر واگذار می شود ولی اگر برای دیندار بودن او ازدواج کند خدا مال و جمال را نیز نصیبش می گرداند.»

و نیز رسول خدا(ص) می فرماید: «هر کس با زنی برای مالش ازدواج کند خدا او را به همین امر واگذار می نماید و هر کس که برای جمالش ازدواج کند به چیزی می رسد که از آن کراهت دارد و هر کسی که برای دینداری ازدواج کند خداوند هر سه را برایش جمع می کند.»

از این آیه و روایات بخوبی استفاده می شود کسانی که درصدد انتخاب همسر هستند باید ایمان و دینداری را به عنوان شرط اصلی و ضروری محسوب بدانند و برای یافتن آن کمال سعی و جدیت را به عمل آورند. والدین پسر و دختر نیز باید در انتخاب همسر برای فرزندان خود موضوع ایمان و دیانت و تقید به ضوابط و مقررات شریعت را شرط اساسی بدانند و دریافتن چنین فردی به پسر و دخترشان کمک نمایند.

2- عقل و هوش

بعد از دینداری، عقل و زیرکی از مهم ترین معیار و ملاک یک همسر خوب محسوب می شود، اداره و تداوم و پیمودن راه راست و حل مشکلات زندگی کار آسانی نیست اگر دو همسر با هم تفاهم داشته باشند و موقعیت یکدیگر و شرایط و امکانات زندگی را خوب درک کنند، می توانند زندگی را بر پایه صحیحی استوار سازند و به انجام وظیفه مشغول باشند و به کانون خانواده صفا و محبت و گرمی دهند و با عقل و درایت مشکلات را حل و فصل کنند. همسر عاقل امکانات خانواده و شرایط و اوضاع زندگی را خوب درک می کند، توقعات بیجا و بلندپروازی ندارد تا همسرش را در فشار قرار دهد. اکثراً اختلافات خانوادگی و کشمکش های زندگی معلول جهالت و نادانی زن و شوهر، یا یکی از آنها می باشد؛ زوجین هر چه عاقل تر باشند بهتر می توانند همسررداری کنند و وسیله آسایش و خوشی همدیگر را فراهم سازند و از اختلافات و مشکلات بکاهند. همسر عاقل، گذشت و بردباری دارد و با بهانه های کوچک و جزئی زندگی را متلاشی نمی سازد.

به علاوه، عقل و هوش زن و شوهر در فرزندان نیز تأثیر دارد، فرزندان خانواده خوش فهم و باهوش، غالباً زیرک می شوند، و برعکس حماقت و نادانی پدر و مادر نیز در فرزند تأثیر دارد، همسر باهوش و عاقل بهتر می تواند نسبت به تعلیم و تربیت فرزندان انجام وظیفه نماید. باری عقل و درایت یکی از معیارها و ملاک های مهم و بسیار با ارزش محسوب می شود که به هنگام گزینش همسر باید کاملاً مورد توجه قرار بگیرد.

امام علی(ع) می فرماید: «ایاکم و تزویج الحمقاء فان صحبتها بلاء و ولدها ضیاع؛ با انسان احمق و نافهم ازدواج نکنید زیرا معاشرت با او بلایی است عظیم و فرزندانش نیز ضایع خواهند شد.» همچنین رسول خدا(ص) به حضرت علی(ع) فرمودند: «یا علی لا فقر اشد من الجهل و لا مال اعود من العقل؛ یا علی! هیچ فقری بدتر از نادانی و جهالت نیست و هیچ مالی سودمندتر از عقل نیست.»

و نیز امام صادق(ع) می فرماید: «العقل دلیل المؤمن؛ عقل دلیل و راهنمای مؤمن است.» از این روایات بخوبی استفاده می شود که عقل و هوش از بزرگترین معیارها و ملاک هایی است که در انتخاب همسر باید مورد توجه دختر و پسر باشد.

3- اخلاق نیک

سومین معیار و ملاک در انتخاب همسر اخلاق حسنه است و این مطلب را می توان از قرآن کریم و روایات معصومان(ع) بخوبی استفاده کرد. قرآن کریم می فرماید: «فانكحوا ما طاب لكم من النساء؛ با زنان پاک ازدواج کنید.»

همچنین رسول خدا(ع) می فرماید: «اذا جائكم من ترضون خلقه و دینه فزوجوه الا تفعلوه تكن فتنه في الارض و فساد كبير؛ اگر کسی به عنوان خواستگاری به نزد شما آمد که خلق و دینش را می پسندید با او ازدواج کنید و اگر به این دستور عمل نکنید. فتنه و فساد بزرگی در زمین به وجود خواهد آمد.»

و نیز در روایات دیگر می فرماید: «زوجها من رجل تقى فانه ان احبها اكرمها و ان ابغضها لم يظلمها؛ دختری را به ازدواج انسان متقی و پرهیزکار در آور، زیرا اگر دختری را دوست داشته باشد او را اکرام و احترام می کند و اگر نسبت به او بغض داشته باشد به او ظلم نمی کند.»

حسین بشار واسطی می گوید: «به امام رضا(ع) نوشتم، یکی از خویشاوندان از دخترم خواستگاری کرده است اما بد اخلاق است امام(ع) فرمود: «اگر بد اخلاق است دختر به او نده.»

زن و شوهر یک عمر در کنار هم اند و ارتباط کلامی و غیر کلامی فراوانی با هم دارند. بدین روی اخلاق حسنه و خوش رفتاری و نیک گفتاری در همه زندگی ها بسیار ضروری است و بدون آن زندگی بی روح و خسته کننده خواهد بود. زندگی با زن و مردی دارای کمالات و زیبایی، اما بد اخلاق و بد رفتار و تندخو، رنج آور خواهد بود و انسان هر روز آرزوی مرگ می کند. زیرا دیدن حالات و رفتار و مشاهده گفتارهای تند و خشن او از تحمل هر انسان صبور و شکیبایی

خارج است بنابراین شرط اساس زندگی سالم، صمیمی، با نشاط و با صفا، داشتن همسری خوش اخلاق و عفیف و نیک گفتار است.

4- عفت و پاکدامنی

از جمله ملاک های بسیار مهم و ضروری در انتخاب همسر، عفت و پاکدامنی است. اگر به قرآن کریم و روایات معصومان مراجعه کنیم بخوبی می فهمیم که آنان به عفت و پاکدامنی تأکید فراوان می کردند. قرآن شریف در همین زمینه می فرماید: «الزانی لاینکح الا زانیه او مشرکه و الزانیه لا ینکحها الا زان او مشرک و حرم ذلک علی المؤمنین؛ مرد زناکار جز با زن زناکار یا مشرک ازدواج نمی کند، و زن زناکار را جز مرد زناکار یا مشرک، به ازدواج خود در نمی آورد، و این کار بر مؤمنان حرام شده است.»

بنا بر روایت خداوند متعال می فرماید: «وقتی اراده کنم که خیر دنیا و آخرت را برای یک مسلمان جمع کنم قلبی خاشع و زبانی ذاکر و تنی صابر بر بلا به او عطا می کند و همسری به او می دهم که از نگاه کردن به وی شادمان شود، و آن زن در غیاب شوهر از نفس خودش و مال شوهرش نگهداری کند.»

همچنین امام صادق(ع) می فرماید: «کفو بودن در این است که عفیف باشد و از امکانات اقتصادی نیز برخوردار باشد.»

امام صادق(ع) درباره پاکی درونی و منش زنان در سرنوشت و تربیت بهتر و برتر کودکان فرموده است: «طوبی لمن کانت امه عفیفه؛ خوشا به حال کسی که مادرش پاکدامن باشد.»

در فرهنگ دینی و سفارش پیشوایان معصوم(ه) که اینقدر به پاکی و عفت مردان و زنان تأکید شده است برای آن است که اگر پدر و مادر بد رفتار و ناپاک باشد و توجه به دستورات شرعی نداشته باشند، در اخلاق و روش کودک اثر نامطلوبی برجای خواهد گذاشت و اغلب کودکان و بخصوص دختران قدم جای مادران می گذارند.

5- شرافت خانوادگی

پنجمین ملاک در انتخاب همسر اصالت و شرافت خانوادگی است که باید مورد توجه قرار بگیرد در همین زمینه قرآن کریم می فرماید: «وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرِجُ نَبَاتَهُ بَادِنَ رَبِّهِ وَالَّذِي خَبثُ لَا يَخْرِجُ إِلَّا نَجَسًا»؛ سرزمین پاکیزه (و شیرین) گیاهش به فرمان پروردگار می روید، اما سرزمین های بد طینت (و شوره زار) جز گیاه ناچیز و بی ارزش از آن نمی روید».

همچنین رسول خدا(ص) می فرماید: «ای مردم از گیاهانی که بر مزبله ها می روید اجتناب نمایید، گفته شد: یا رسول الله مقصود شما از گیاه و سبزی که بر مزبله می روید چیست؟ زن زیبایی که در خانواده پست و فرومایه پرورش می یابد».

بنابراین باید در انتخاب همسر بسیار دقت کرد و از خانواده دارای کرامت و شرافت و اصالت همسر را برگزید. در غیر این صورت آثار منفی رشد و تربیت خانوادگی در آینده زندگی مشترک و نسل آینده تأثیر زیادی برجای خواهد گذاشت. پیامبر اسلام فرمودند: «وانظر فی ای نصاب تضع ولدک فان العرق دساس؛ بنگر که فرزند خود را در چه مکانی قرار می دهی زیرا رگ و ریشه در فرزند اثر می گذارد».

و نیز فرمودند: «تزوجوا فی الحجر الصالح، فان العرق دساس؛ با خانواده ای خوب و شایسته وصلت کنید زیرا خون اثر دارد».

نتیجه گیری

باید برای گزینش همسر ملاک ها و معیارهای منطقی و درستی در دست داشته باشیم بهترین ملاک ها در آیات و قرآن کریم در روایات معصومان(ع) بیان شده است توجه به آنها زمینه ساز ازدواجی سالم و هدفمند است این ملاک از سوی خالق هستی و رسولی الهی و اولیاء الهی بیان شده است. آنان با اسرار هستی آشنایند و بهترین راهنمایان زندگی هستند باید دانست که برخورداری از هر کدام از این ملاک ها نسبی است و وجود تمام ملاک ها در یک فرد تقریباً محال به نظر می رسد.

منابع: _____

- 1- قرآن کریم.
- 2- حر عاملی محمد بن حسن، وسائل الشیعه.
- 3- ابوجعفر صدوق، محمد بن علی بن الحسین ابن بابویه قمی، من لایحضره الفقه، ترجمه علی اکبر غفاری، چاپ اول، محل نشر، نشر صدوق، سال 1368.
- 4- کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، چاپ چهارم، محل نشر ترجمه آیت الله کمره ای، انتشارات اسوه، سال 1379.
- 5- الطبرسی، حسن بن فضل، مکارم الاخلاق، تهران، سال 1376.
- 6- مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، بیروت، مؤسسه الوفاء، سال 1409.
- 7- نورالطبرسی، میرزا حسین، مستدرک الوسائل، بیروت، مؤسسه آل البيت الاحیاء و التراث، سال 1408.
- 8- متقی، علاءالدین بن حسام الدین الهندی، کنز العمال، چاپ سوم، بیروت، مؤسسه الرساله، سال 1409.

پی نوشتها: _____

- 1- حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ح14، ص14.
- 2- همان، ص17.
- 3- بقره، آیه 221.
- 4- شیخ صدوق، محمد بن علی بن الحسین ابن بابویه قمی، من لایحضره الفقیه، ترجمه علی اکبر غفاری، چاپ اول، محل نشر صدوق، سال 1368.
- 5- وسائل الشیعه، ج14.
- 6- کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، ج1، ص70، چاپ چهارم، محل نشر ترجمه آیت الله کمره ای، انتشارات اسوه، سال 1379.

- 7- همان، ج1، ص25.
- 8- همان.
- 9- الطبرسی، حسن بن فضل، مکارم الاخلاق، ص233، تهران، سال 1376.
- 10- مستدرک الوسایل، ج14، ص1 و 2.
- 11- نور، آیه8.
- 12- وسائل الشیعه، ج14، ص51.
- 13- مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج5، ص285، بیروت، مؤسسه الوفاء، 1409.
- 14- اعراف، آیه58.
- 15- متقی، علاءالدین بن حسام الدین الہندی، کنز الاعمال، ج15، ص155، بیروت، مؤسسه الرسالہ، سال 1409.